

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра філософії

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«ЛОГІКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність – 293 «Міжнародне право»
Освітня програма / спеціалізація – «Міжнародне право»
Статус дисципліни – обов'язкова
Рік набору – 2017

Викладач – Качурова Світлана Володимирівна
доцентка кафедри філософії, кандидатка філософських наук, доцентка

Силабус навчальної дисципліни «Логіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 10 с.

Розробники:

Данильян Олег Геннадійович – завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор;

Качурова Світлана Володимирівна – доцентка кафедри філософії, кандидатка філософських наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – професорка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри логіки
(протокол № 1 від 30 серпня 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
філософії
(протокол № 1 від 3 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри філософії

Данильян Олег Геннадійович

“3 ” вересня 2020 року.

Данні про викладачів, які викладають цей курс:

ПІБ	Науковий ступінь, вчене звання	Посада	Контактна інформація		
			Режим перебування на кафедрі	Контактні телефони	Електронна адреса
Войтенко Дмитро Олександрович	Кандидат юридичних наук	асистент	постійно	(050) 716-41-89	profd@ukr.net
Качурова Світлана Володимирівна	Кандидат філософських наук	доцентка	постійно	(050) 170-03-04	kachurova2020@gmail
Коваленко Ганна Вікторівна	Кандидат юридичних наук	асистентка	постійно	(063) 700-66-88	kovalenkoa757@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Логіка є обов'язковою загальноосвітньою навчальною дисципліною. Її викладання сприяє формуванню і розвитку логічної культури майбутніх юристів. Предметом логіки є форми думки при правильному мисленні і закони, за якими відбувається мислення у пошуках істини.

«Логіка» являє собою самостійну дисципліну, яка виступає складовою частиною освітньої програми підготовки бакалаврів за напрямом підготовки «Правознавство» і відноситься до дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Вона пов'язана з іншою дисципліною даного циклу «Філософією», в процесі вивчення якої формуються загальні світоглядні основи, з якими взаємопов'язані логічні компетенції формування культури мислення, зокрема, вміння аналізу і синтезу, розвинутого критичного мислення тощо. Принципи та закономірності логічного мислення, представлені в курсі логіки, є науково-методологічною основою всіх навчальних дисциплін без винятку, а також – запорукою формування правильного мислення людини в цілому. Базові знання, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни «Логіка», покликані сприяти освоєнню дисциплін, спрямованих на формування професійних знань і умінь.

Курс логіки має безліч «точок дотику» як з загальноосвітніми, так і з профільними курсами і дисциплінами. Він тісно пов'язаний, з одного боку, з курсами «Філософія», «Культурологія», «Соціологія», «Політологія», «Історія» і з іншого боку, з різними курсами і дисциплінами юридичних спеціальностей. У цьому сенсі курс логіки у вищому навчальному закладі можна розглядати як базовий, так і супутній. Вміння і навички логічно коректного мислення, роз'яснення і переконання, ведення дискусії, розпізнавання, виправлення і усунення мимовільних і навмисних логічних помилок особливо важливі для представників видів професійної діяльності, тісно пов'язаної з соціальними комунікаціями – юристів, психологів, педагогів і представників інших спеціальностей.

Мета – забезпечити оволодіння основами логічних знань: про особливості абстрактного мислення та його вираження в мові, про природу та процес логічного мислення, традиційні і сучасні теорії поняття, судження, умовиводу, гіпотези, доведення і т. ін.

Завдання:

- засвоєння знань про предмет логіки, її основні категорії, специфіку історичного розвитку логіки як науки, її основні напрямки;

- оволодіння знаннями про логічні форми думки, правила їх побудови та їх види;
- засвоєння знань про логічний процес виведення, правила виводу, структурні різновиди умовиводів та методи міркування;
- виробити вміння використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права; навчити користуватися засобами традиційної й сучасної логіки в аналізі думок, висловлених природною мовою;
- допомогти студентам опанувати логічні прийоми і операції, які необхідні для логічної та аргументованої мови;
- навчити розкривати протиріччя в текстах з питань права, спростовувати доводи, висунуті в аргументативному процесі;
- виробити навички логічно правильного формування офіційних документів: постанов, рішень, версій, договорів, угод і т. ін.;
- виробити у студентів уміння аналізувати логічні помилки в текстах з правовим змістом;
- сприяти оволодінню знаннями логічної теорії доведення, гіпотези, їх видів, методів та логічних правил ведення спору;

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Історія держави та права України», «Теорія держави і права», «Українська культура».

Кореквізити: «Історія міжнародного права», «Філософія», «Теорія держави і права».

Постреквізити: «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Історія європейської інтеграції», «Теорія міжнародних відносин», «Основи геополітики», «Соціально-політичні студії», «Уніфікація правового регулювання зобов'язань в міжнародному приватному праві».

Мова навчання – українська.

Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1. Знати особливості абстрактного мислення та його прояви в мові.

РН 2. Мати уявлення про природу та процес логічного мислення, основи традиційних і сучасних теорій поняття, судження, умовиводу, гіпотези, доведення та ін.

РН 3. Вміти використовувати логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, норм права

РН 4. Користуватися засобами традиційної й сучасної логіки в аналізі думок, висловлених природною мовою.

РН 5. Володіти різними методами наукового і логічного аналізу.

РН 6. Вміти застосовувати методи і форми організації навчального процесу.

РН 7. Знати основні поняття логіки, її призначення і функції, правила умовиводу і доказу, логічні способи доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки.

РН 8. Мати спроможність логічно правильно мислити, оцінювати і аналізувати істинність або хибність висловленої думки.

РН 9. Вміти правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності.

РН 10. Знати концептуальні основи логічного підходу до дослідження правової реальності.

**Розклад занять з навчальної дисципліни
для студентів денної форми навчання¹**

Дата	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
	1. Предмет і значення логіки. Мислення і мова.	Предмет і значення логіки. Мислення і мова.	Історичні типи логіки: порівняльна характеристика
	2. Поняття. Логічна характеристика понять. Види понять. Відношення між поняттями. Логічні операції з поняттями.	Поняття. Логічна характеристика понять. Види понять. Відношення між поняттями. Логічні операції з поняттями.	Визначення поняття та його класифікація в історії юриспруденції
	3. Судження. Загальна характеристика судження. Прості судження. Судження. Складні судження. Модальні судження. Основні закони логіки.	Судження. Загальна характеристика судження. Прості судження. Судження. Складні судження. Модальні судження. Основні закони логіки.	Істинність і хибність судження в практиці права
	4. Умовивід. Загальна характеристика умовиводів. Види умовиводів. Безпосередні умовиводи. Дедуктивний умовивід. Недедуктивні умовиводи.	Умовивід. Загальна характеристика умовиводів. Види умовиводів. Безпосередні умовиводи. Дедуктивний умовивід. Недедуктивні умовиводи.	Проблема істинності висновку в судовій практиці
	5. Доведення і спростування.	Доведення і спростування.	Предмет и значення теорії юридичної аргументації

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

---

¹ Особливості тематичної структури навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

- виконання домашніх завдань (визначаються завданнями для семінарських занять), підготовка до семінарських занять;
- доопрацювання матеріалів лекції за допомогою комп'ютерного навчального курсу;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- опрацювання першоджерел;
- складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення;
- створення портфоліо начального курсу та його презентація;
- підготовка та написання реферату;
- підготовка есе з проблемних питань;
- участь у роботі студентського наукового гуртка чи проблемної групи;
- підготовка тез доповіді та участь у наукових конференціях;
- розробка кейсів;
- анотування та реферування навчальної літератури, наукових джерел із навчальної дисципліни «Логіка»;
- підготовка тематичних презентацій;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та заліку;
- складання бібліографії;
- інші здобутки, що підтверджені документально (грамоти, дипломи тощо).

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Література

Основна література

1. Логіка в запитаннях та відповідях: за списком екзаменаційних питань 2018/2019 навчального року з вирішенням практичних завдань до іспиту: навч. посіб. для студ., що готуються до іспиту з логіки Д. О. Войтенко, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва; за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. Харків : Право, 2019. 126 с.
2. Логіка: підруч. для студ. вищих навч. Закладів / В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.; за ред. В. Д. Титова. Х.: Право, 2005. 208 с.
3. Логіка: посіб. для підготовки до іспиту / Юркевич О. М., Павленко Ж. О., Невельська-Гордєєва О. П. та ін. / відп. ред. О. М. Юркевич. – 2-ге вид., випр. та доп. Харків : Право, 2018. 132 с.
4. Логіка: Хрестоматія / авт.-упор. С. Д. Цалін. – 3-те вид., переробл. і доповн. Х.: Факт, 2010. 864 с.
5. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень / уклад.: Д. О. Войтенко, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва; за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.
6. Логічне знання для вирішення ТЗНПК: навч. посіб. для студ., що готуються до вступ. випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістер.) рівень / Войтенко Д. О., Качурова С. В., Невельська-Гордєєва О. П. за ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. Харків: Право, 2019. 194 с.
7. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Логіка» (відповідно до вимог ECTS) для студентів I курсу / уклад.: О. Г. Данильян, О. М. Юркевич, Е. А. Кальницький та ін. Харків : Право, 2020. 110 с.

8. Цалін С. Д. Логічний словник-довідник: – 4-те вид., виправл. і доповн. Х.: Факт, 2006. 400 с.
9. Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія / О. М. Юркевич та ін. / за заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.
10. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід: Навчальний посібник. вид. 2-е, переробл. та допов. Харків: «Контраст», 2019. 264 с.
11. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід: навч. посіб. 3-є вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2020. 312 с.

Додаткова література

1. Гвоздік О.І. Можливості використання формалізованої дедукції у слідчій практиці // Філософські проблеми права та правоохоронної діяльності співробітників ОВС. К.: Українська академія внутрішніх справ, 1995. С. 132 – 147.
2. Дуцяк І. З. Логіка: підручник. К.: Знання, 2010. 406 с.
3. Жеребкін В. Є. Логіка: підручник К.: Знання, 2008. 255 с.
4. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 536 с.
5. Конверський А. Є. Логіка: Підручник для студентів юридичних факультетів. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
6. Мозгова Н. Г. Логіка. К.: Каравела, 2006. 248 с.
7. Поперечна Г. А. Логіка. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. 80 с.
8. Тофтул М. Г. Логіка. К.: Академія, 2012. 336 с.
9. Хоменко І. В. Логіка – юристам: підруч. К.: Юрінком Інтер, 2007. 224 с.
10. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник. К.: Центр уч. літ., 2010. 400 с.
11. Щербина О. Логіка для юристів / – 2-ге вид. К.: Юрид. дум, 2007. 264 с.

7.2 Інтернет-ресурси:

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/782>.

Навчальний електронний інформаційний комплекс «Логіка», сайт neik.nlu.edu.ua

Навчальний електронний інформаційний комплекс «Філософія (НЕІК)». URL: <http://dl.nlu.edu.ua/?lang=uk>.

Навчально-методичні матеріали Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://acs.nlu.edu.ua/materials/list.php>.

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

СЕНМК: Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри філософії URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=120:kafedra-f%D1%96losof%D1%96%D1%97&Itemid=151.

PERIZ – електронний каталог періодических изданий// интернет-сайт irbis.mguu.ru

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: регулярно відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну й ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно й переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові практичні завдання, контрольні та самостійні роботи. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Для кращого засвоєння знань бажано зробити конспект лекційного матеріалу. При підготовці до практичних занять необхідно давати розгорнуті відповіді на питання планів

цих занять, використовуючи список рекомендованої літератури. Якість засвоєння тем дисципліни бажано перевіряти за допомогою питань для самоперевірки.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка міжнародного права, написанні наукових статей, проходити додаткові он-лайн курси з логіки.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Викладач звертає особливу увагу на дотримання політики недопущення плагіату. У разі виявлення ознак порушення правил щодо недопущення плагіату або самостійності написання роботи може бути прийняте рішення про анулювання оцінки за роботу.

Присутність на лекційних та практичних заняттях – обов'язкова. Під час як лекційних, так і практичних занять студенти мають право в будь-який час ставити викладачеві запитання з відповідної теми та запрошуються брати активну участь у дискусії.

Під час аудиторних занять прошу використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції, ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації).

У разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Логіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Види **поточного контролю** знань студентів:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *практичних заняттях, який передбачає застосування* методів усного контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, обговорення проблеми, розв'язання практичних завдань, тощо; методів письмового контролю: проблемно-пошукові роботи, розв'язання тестових завдань, контрольні роботи, підготовка есе у рамках запропонованих тем тощо; а також інноваційних методи контролю – проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, портфоліо, кейс-вимірювачі, есе-презентації, банки візуального супроводження, семінари-дискусії, мозкові атаки тощо. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьох бальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять з кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 30 балів за один модуль), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни здійснюється на останньому практичному занятті з кожного модулю у формі контрольної роботи, тестування тощо і оцінюється до 5 балів. Максимальна оцінка з кожного модулю становить 30 балів.

Підсумки поточного контролю проставляються у відомість за накопичувальним принципом і є підставою для отримання студентом заліку з навчальної дисципліни.

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль (ПК)			Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль (ПКЗ)
Семінарські заняття та контрольні заходи				Залік
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	max 10	від 60 до 100 балів
від 20 до 30 балів	від 20 до 30 балів	від 20 до 30 балів		

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів здійснюється у вигляді заліку. Залік виставляється на останньому семінарському занятті за результатами семінарських занять, як за умов дистанційного, так і аудиторного навчання. Оцінювання рівня знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) в діапазоні від 0 до 100 балів. За кожен з трьох змістовних модулів студент повинен отримати від 20 до 30 балів. Мінімальна кількість балів для отримання «заліку» складає 60 балів за три змістовні модулі.

Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

- методи усного контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, обговорення проблеми, розв'язання практичних завдань, тощо;
- методи письмового контролю: проблемно-пошукові роботи, анотування додаткової літератури, розв'язання тестових завдань, контрольні роботи, підготовка есе у рамках запропонованих тем тощо;

Інноваційні методи:

- проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, портфоліо, кейс-вимірювачі, есе презентації, банки візуального супроводження, семінари-дискусії, мозкові атаки тощо.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, розв'язання тестових завдань у поза аудиторний час, підготовка творчих робіт у поза аудиторний час, peer review тощо.

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
Зараховано	A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	80-89
	C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	75-79
	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	70-74
	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-69
Не	FX	Незадовільно – потрібно	35-59

зараховано		попрацювати перед тим, як перескладати	
	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс	1-34